

HEET ONDER DE VOETEN

Haagse pleinen weer leefbaar

ROBIN SMIT | Partij voor de Dieren
RIS305041 | 17 juni 2020

INLEIDING

Den Haag wordt steeds warmer. Door klimaatverandering is de temperatuur in Nederland sinds 1906 al met 1,9 °C gestegen (Compendium voor de Leefomgeving, 2018).

Stedelingen zweten het hardst. Door het stedelijk hitte-eiland effect ligt de temperatuur in Den Haag zo'n 8 tot 13 °C hoger dan in de koelere, landelijke omgeving (Van der Hoeven & Wandl, 2018). Wetenschappers van de TU Delft hebben de gemeente Den Haag in 2018 daarom geadviseerd om onder andere onnodige verharding te verwijderen en binnenterreinen te vergroenen.

De Haagse gemeenteraad komt regelmatig met initiatieven in deze richting. Naar aanleiding

van het actieplan "Den Haag: Dat kan groener" (RIS291324) van D66, PvdA, HSP, GroenLinks, en PvdD zijn een aantal versteende locaties voorzien van meer groen. In het initiatiefvoorstel "Bomen maken de stad: buiten de gebaande paden op zoek naar ruimte voor extra bomen" (RIS301742) roept GroenLinks op tot extra budget voor het planten van bomen op privéterreinen.

Dit initiatiefvoorstel richt zich op versteende pleinen. De Partij voor de Dieren heeft Hagenaars opgeroepen excessen van versterking te melden. Het doel is dat deze een voor een leefbaarder worden gemaakt met meer groen.

PROBLEEMSTELLING

Den Haag is – binnen de bebouwde kom – een bijzonder versteende stad. Onderzoeksinstituut Alterra, onderdeel van de Wageningen Universiteit, brengt regelmatig in kaart hoe groen gemeenten zijn binnen de bebouwde kom. In 2014 kwam Den Haag niet hoger dan een 27e plaats van de 31 grootste gemeenten, met slechts 54,4 m² groen per woning (Wageningen University & Research, 2014). In herhalend onderzoek in 2017 van de Wageningen Universiteit kwam de Hofstad nog slechter uit de bus. Van de 389 onderzochte gemeenten kwam Den Haag op de 373e plaats (Bakker, 2017).

MUST Stedebouw noemt veel Haagse pleinen "in grote mate versteend" (RIS302827, p. 36). Volgens de stedenbouwkundigen liggen er veel kansen voor vergroening. "De stad kan op deze manier

een netwerk worden van vele kleine groene plekken die met elkaar in verbinding staan door groene straten,” voegt MUST toe (p. 36).

Dat deze verstening problemen oplevert, heeft nauwelijks nog uitleg. Den Haag loopt talloze voordelen van een groene omgeving mis. Daarbij komt allereerst de biodiversiteit in het gedrang. In een eentonige, dichtgemetselde omgeving is er voor planten en dieren niets te halen. Door steeds meer leefgebied van planten en dieren te ontnemen, leven wij nu in de zesde massale uitstervingsgolf in de geschiedenis van onze planeet (Carrington, 2017).

Een veranderend klimaat gaat gepaard met meer extreem weer, waaronder meer hoosbuien. Om wateroverlast te voorkomen is ontharding van de openbare ruimte een goed idee. Dan kan regenwater in de grond zakken en komt het niet in tunnels, kelders of riolen terecht.

Ook helpt vergroening tegen hittestress. Een boom heeft dezelfde verkoelde werking als 10 airco's (Döpp, 2011). Tenslotte is groen gezond. “Zo weten we dat groen ontstrest, uitnodigt tot bewegen, een gezonde ontwikkeling van kinderen bevordert en sociale contacten stimuleert,” zegt sociologe Jolanda Maas op nu.nl (Van Doorn, 2019).

AANPAK

Dit initiatiefvoorstel is niet het eerste raadsvoorstel dat poogt versteende Haagse pleinen aan te pakken. De toepasselijk genaamde ‘Pleinen-aanpak 2015-2017’ (RIS282210) was opgesteld om, onder andere, met “kleine fysieke ingrepen de verblijfsmogelijkheden op een plein te verbeteren of aantrekkelijker te maken” (p. 2). Meer water en groen waren hier een expliciet onderdeel van. Voor de oorspronkelijke pleinenaanpak was drie miljoen euro gereserveerd.

In het coalitieakkoord 2018-2022 ‘Den Haag, Stad van Kansen en Ambities’ (RIS299794) is afgesproken dat de pleinenaanpak “navolging krijgt in de hele stad” (p. 37). Dit is ook terug te lezen in het coalitieakkoord 2019-2022 ‘Samen voor de Stad’ (RIS304121, p. 43). In recente begrotingen is

er echter geen geld voor de hernieuwde pleinen-aanpak gereserveerd.

Meer recentelijk (juni 2019) heeft het college de ‘Nota Haagse Iconen: Kansen voor de groenblauwe structuur van de stad’ (uit maart 2018, RIS302827) gepresenteerd. Een aantal pleinen was in deze verkenning van mogelijkheden tot vergroening meegenomen, namelijk het Leeghwaterplein en het plein bij de Haagse Hogeschool (p. 26). Door hun goede score hebben zij het tot de shortlist geschopt, maar ze zijn in de uiteindelijke selectie alsnog afgevallen.

Al met al komen de Haagse pleinen er tijdens deze collegeperiode dus bekaaid van af. Door dit initiatiefvoorstel worden versteende pleinen een voor een aangepakt en van groen voorzien. Meer bomen, maar ook vooral meer heesters, struiken, klimplanten, vaste planten, etc. Het voordeel van lagere planten is dat kabels en leidingen minder een belemmering voor hun wortels vormen. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de beplanting. Plantensoorten moeten aantrekkelijk zijn voor inheemse dieren.

De Partij voor de Dieren heeft Hagenaren opgeroepen versteende pleinen in hun omgeving te melden. Dit heeft de volgende shortlist opgeleverd (zie de kaart). Deze kan dienen als inspiratie voor de aan te pakken pleinen.

Bij herinrichtingen van onnodig bestrate pleinen moet vergroening in de toekomst expliciet als uitgangspunt worden meegenomen. Maar in sommige gevallen liggen herinrichtingen zo ver in de toekomst, dat daarop wachten zijn waarde verliest. Het is de bedoeling dat deze pleinen een voor een (versneld) worden vergroend. Daarbij kan de gemeente ervoor kiezen werk met werk te maken, door ook de riolering, kabels, gasleidingen en andere voorzieningen tegelijkertijd een upgrade te geven.

Hoewel het in een grote stad als Den Haag wenselijk is veelgebruikte wandelroutes op pleinen voorzien te houden van verharding, is er op pleinen vaak ook veel loze bestrate ruimte te vinden. Deze wordt soms gebruikt voor sport of andere activiteiten, maar het is duidelijk dat in

de meeste gevallen voor bestrating is gekozen vanwege het onderhoudsarme karakter. Op deze locaties is winst te behalen voor de biodiversiteit.

FINANCIËLE PARAGRAAF

Het weghalen van bestrating vóór de vervangingsdatum kost geld. Dit college reserveert daarom jaarlijks 2,5 miljoen euro voor extra (straat)bomen en groen (RIS299794). De geest van dit initiatiefvoorstel past helemaal in dat doel. Een deel van dat budget kan dan ook hiervoor worden ingezet.

PLANNING EN COMMUNICATIE

In aanvulling op de reguliere herinrichtingen die gepaard gaan met aflopende vervangings-termijnen, wordt de komende jaren jaarlijks één plein extra ontsteend en vergroend. Om in kaart te brengen waar onnodige bestrating zich bevindt, worden wandelroutes op de pleinen eerst in kaart gebracht. Het is nuttig bij de exacte inrichting omwonenden en gebruikers te betrekken.

KAART | Locaties versteende pleinen

1. Lamgroen
2. Spuiplein
3. Wijnhaven
4. Binnenhof
5. Nieuwe Schoolstraat
6. Lorentzplein
7. Stellenboschplein
8. Paul Krugerplein
9. Kepplerplein
10. Loosduinse Hoofdplein

ONTWERP-RAADSBESLUIT

De gemeenteraad van de gemeente Den Haag, in vergadering bijeen d.d. ..., gezien het voorstel van Robin Smit, Partij voor de Dieren.

Besluit:

- I. dat bij herinrichtingen van pleinen:
 - a. het weghalen van onnodige bestrating en het groen inrichten van de vrijkomende ruimte het uitgangspunt is;
 - b. diversiteit van beplanting een expliciet doel is;
 - c. de inrichting vooraf wordt besproken met omwonenden en gebruikers van het plein;
 - d. in principe geen bestaande bomen worden gekapt;
- II. dat jaarlijks minstens één onnodig bestraat plein, waarvan de geplande herinrichting in de verre toekomst ligt, versneld vergroend wordt, conform de coalitie-afspraken over de pleinen-aanpak;
- III. dat het college jaarlijks verslag doet over herinrichting van pleinen, in elk geval in de programmarekening.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van ...

De griffier,

De voorzitter,

BIBLIOGRAFIE

- Bakker, S. (2017, juli 28). Dit zijn de groenste gemeenten van Nederland. Opgehaald van <https://www.rtlnieuws.nl/>
- Carrington, D. (2017, juli 10). Earth's sixth mass extinction event under way, scientists warn. Opgehaald van <https://www.theguardian.com/>
- Compendium voor de Leefomgeving. (2018, april 25). Temperatuur in Nederland en mondiaal, 1906 - 2017. Opgehaald van <https://www.clo.nl/>
- Döpp, S. (2011, april 14). Kennismontage Hitte en Klimaat in de Stad. Opgehaald van <http://edepot.wur.nl/>
- Van der Hoeven, F., & Wandl, A. (2018). Haagse Hitte: Het Haagse warmte-eiland in kaart gebracht. Delft: TU Delft Open.
- Van Doorn, L. (2019, maart 29). Welk effect heeft een groene leefomgeving op de gezondheid? Opgehaald van <https://www.nu.nl/>
- Wageningen University & Research. (2014, september 2). Heerlen, Emmen en Lelystad groenste steden van Nederland. Opgehaald van <https://www.wur.nl/>